

О'ZBEKISTONDA TADBIRKORLARGA YARATILGAN SHART SHAROITLAR.

Artiqov Bobur Abdikadir o'g'li

*O'zbekiston Davlat Jahon tillari universiteti axborot
xizmati va jamoatchilik bilan aloqalar yo'nalishi talabasi*

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasida tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish, xususan, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlariga yaratilgan qulay shart-sharoitlar, ularning huquqiy, moliyaviy va infratuzilmaviy qo'llab-quvvatlanish tizimi tahlil qilinadi. Bundan tashqari, so'nggi yillarda amalga oshirilgan islohotlar, ularning natijalari va istiqboldagi takliflar ham ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Tadbirkorlik, kichik biznes, yengilliklar, soliq imtiyozlari, islohotlar, moliyaviy qo'llab-quvvatlash, investitsiya muhiti.

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasi hukumati tomonidan tadbirkorlikni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilanib, ularning huquqiy maqomi mustahkamlandi. Prezident qarorlari, Farmonlar va qonunlar asosida xususiy sektor uchun yangi imkoniyatlar ochildi. Ushbu maqola aynan ushbu jarayonlar, ularning samaradorligi va mavjud muammolarni aniqlashga qaratilgan.

O'zbekistonda tadbirkorlikni rivojlantirish uchun yaratilgan shart-sharoitlar so'nggi yillarda sezilarli darajada yaxshilandi. Ushbu sohada amalga oshirilayotgan islohotlar, qonuniy bazaning mustahkamlanishi, moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimlari va raqamli infratuzilmaning rivojlanishi tadbirkorlar uchun keng imkoniyatlar eshigini ochdi. Quyida ushbu shart-sharoitlarning asosiy jihatlari batafsil yoritiladi, bu esa O'zbekistonda biznes muhitining jozibadorligini ko'rsatadi.

Soliq tizimidagi islohotlar va imtiyozlar

O'zbekistonda soliq tizimi tadbirkorlar uchun qulay bo'lishiga alohida e'tibor qaratilmoqda. So'nggi yillarda soliq yuki kamaytirilib, jarayonlar shaffoflashtirildi:

- Qo'shilgan qiymat solig'i (QQS) pasaytirilishi: 2020-yilda QQS stavkasi 20% dan 15% ga tushirildi. Bu korxonalarning xarajatlarni qisqartirishiga va ko'proq mablag'ni biznesni rivojlantirishga yo'naltirishiga yordam berdi.

- Yakka tartibdagi tadbirkorlar uchun imtiyozlar: Ijtimoiy soliqning minimal stavkasi 50% ga kamaytirildi, bu kichik biznes egalari uchun moliyaviy yukni sezilarli darajada yengillashtirdi. Shuningdek, yakka tartibdagi tadbirkorlar uchun soliq hisobotlarini topshirish jarayoni soddalashtirilib, ko'p hollarda onlayn platformalar orqali amalga oshirilmoqda.

- Soliq tekshiruvlarining qisqarishi: Tadbirkorlar faoliyatini to'xtatib qo'yadigan nochor tekshiruvlar soni kamaytirildi. Masalan, soliq organlari tomonidan rejasiz tekshiruvlar qat'iy tartibga solindi va faqat jiddiy asoslar bo'lganda o'tkaziladi.

- Maxsus soliq rejimlari: Kichik biznes va startaplar uchun soddalashtirilgan soliq rejimlari joriy etildi. Masalan, aylanmasi past bo'lgan korxonalar uchun yagona soliq stavkasi qo'llaniladi, bu esa buxgalteriya hisobini yuritishni osonlashtiradi.

Soliq tizimidagi bu o'zgarishlar natijasida kichik va o'rta biznesning davlat iqtisodiyotidagi ulushi sezilarli darajada oshdi. Masalan, 2020-yilda kichik biznes yalpi ichki mahsulotning 53,9% ni tashkil qildi, bu esa tadbirkorlik muhitining barqaror rivojlanayotganidan dalolat beradi.

Raqamli xizmatlar va davlat xizmatlarining soddalashtirilishi

O'zbekistonda raqamli transformatsiya tadbirkorlik muhitini yaxshilashda muhim rol o'ynamoqda. Davlat xizmatlarining ko'pi onlayn tarzda taqdim etilmoqda, bu esa byurokratik to'siqlarni kamaytirib, vaqt va resurslarni tejash imkonini berdi:

- My.gov.uz portali: Ushbu platforma orqali tadbirkorlar biznesni ro'yxatdan o'tkazish, litsenziya olish, soliq hisobotlarini topshirish va boshqa ko'plab xizmatlardan foydalanishlari mumkin. Masalan, yangi korxona ochish jarayoni endi bir necha soatni tashkil qiladi, ilgari bu haftalab davom etardi.

- Elektron xarid platformalari: Xarid.uz va e-auksion.uz kabi platformalar davlat xaridlarida shaffoflikni ta'minlaydi. Tadbirkorlar ushbu platformalar orqali tenderlarda ishtirok etib, davlat buyurtmalarini olish imkoniyatiga ega.

- Litsenziyalashning soddalashtirilishi: “Litsenziya” axborot tizimi joriy etilib, litsenziya olish jarayoni avtomatlashtirildi. Bu esa tadbirkorlarning vaqtini tejash bilan birga, korrupsiyaga qarshi samarali choraga aylandi.

- Raqamli infratuzilma: “Raqamli O‘zbekiston-2030” strategiyasi doirasida internet infratuzilmasi kengaytirilmoqda. Bu nafaqat shaharlar, balki qishloq hududlaridagi tadbirkorlar uchun ham raqamli xizmatlardan foydalanish imkonini oshirdi.

Moliyaviy qo‘llab-quvvatlash va kreditlash tizimi

Tadbirkorlikni rivojlantirishda moliyaviy resurslarga ega bo‘lish muhim ahamiyatga ega. O‘zbekistonda bu borada quyidagi choralar ko‘rilmoqda:

- Imtiyozli kreditlar: Tadbirkorlarga milliy valyutada past foizli kreditlar ajratilmoqda. Masalan, qishloq xo‘jaligi, sanoat va xizmat ko‘rsatish sohasidagi loyihalar uchun maxsus kredit dasturlari ishlab chiqilgan.

- Xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlik: Xalqaro moliya tashkilotlari (Jahon banki, Osiyo taraqqiyot banki va boshqalar) bilan hamkorlikda kichik va o‘rta biznesni qo‘llab-quvvatlash uchun milliardlab dollarlik resurslar jalb qilindi.

- Valyuta konvertatsiyasi: 2020-yilda 6 mingga yaqin tadbirkorning 1 milliard dollarlik xorijiy valyutadagi kreditlari milliy valyutaga aylantirildi, bu esa valyuta kursi o‘zgarishidan kelib chiqadigan xavflarni kamaytirdi.

- Davlat-xususiy sheriklik: Ushbu model orqali tadbirkorlar katta infratuzilma loyihalarida ishtirok etish imkoniyatiga ega bo‘ldi. Masalan, energetika va transport sohasida xususiy sektorning ishtiroki oshmoqda.

Huquqiy kafolatlar va teng raqobat muhiti

Tadbirkorlar faoliyatining barqarorligi uchun huquqiy muhitning mustahkamligi muhimdir. O‘zbekistonda bu borada quyidagi choralar ko‘rildi:

- Xususiy mulkning daxlsizligi: Qonunlar xususiy mulkni himoya qilishni kafolatlaydi. Tadbirkorlarning mulkiy huquqlari sud tartibida mustahkamlanadi.

- Tartibga soluvchi gilotina: Ortiqcha imtiyozlar va eksklyuziv huquqlarni bekor qilish orqali teng raqobat muhiti yaratildi. Bu kichik biznesning yirik korporatsiyalar bilan raqobatlashish imkonini oshirdi.

- Tadbirkorlar huquqlari ustuvorligi: Qonunlarda noaniqlik yuzaga kelsa, u tadbirkor foydasiga talqin qilinadi. Bu biznes muhitida ishonchni oshiradi.

- Korruptsiyaga qarshi kurash: Davlat idoralarida shaffoflikni oshirish maqsadida elektron xizmatlar kengaytirildi va byurokratik jarayonlar qisqartirildi.

Innovatsiyalar va startaplar uchun imkoniyatlar

O'zbekistonda innovatsion tadbirkorlikni rivojlantirish uchun maxsus dasturlar joriy etilmoqda:

- IT Park loyihasi: Toshkentda tashkil etilgan IT Park startaplar va IT-kompaniyalar uchun maxsus soliq imtiyozlari, zamonaviy infratuzilma va xalqaro hamkorlik imkoniyatlarini taqdim etadi. Bu yerda sun'iy intellekt, dasturiy ta'minot va blokcheyn texnologiyalari sohasida ishlaydigan yosh tadbirkorlar qo'llab-quvvatlanmoqda.

- Raqamli texnologiyalar: "Raqamli O'zbekiston-2030" strategiyasi doirasida raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish uchun keng ko'lamli loyihalar amalga oshirilmoqda. Masalan, elektron tijorat platformalari va fintech startaplari uchun qulay shartlar yaratildi.

- Yoshlar tadbirkorligi: Yoshlar orasida innovatsion g'oyalarni qo'llab-quvvatlash maqsadida maxsus grantlar va inkubatsiya dasturlari tashkil etildi.

Xulosa

O'zbekistonda tadbirkorlikni rivojlantirish uchun yaratilgan shart-sharoitlar soliq imtiyozlari, raqamli xizmatlar, moliyaviy qo'llab-quvvatlash, huquqiy kafolatlar va innovatsion dasturlarni o'z ichiga oladi. Bu islohotlar kichik va o'rta biznesning iqtisodiyotdagi ulushini oshirish bilan birga, mamlakatning xalqaro investitsion jozibadorligini ham yaxshilamoqda. Tadbirkorlar uchun zamonaviy infratuzilma, teng raqobat muhiti va xalqaro bozorlarga chiqish imkoniyatlari yaratilmoqda. Kelajakda

bu jarayonlar yanada chuqurlashib, O'zbekistonni mintaqadagi yetakchi biznes markazlaridan biriga aylantirishi kutilmoqda.

O'zbekistonda tadbirkorlikni rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosati natijasida bu soha iqtisodiyotning muhim ustuniga aylanish yo'lida. Soliq, moliyaviy va infratuzilmaviy qo'llab-quvvatlash tadbirkorlarning huquqiy ishonchini mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

Adabiyotlar.

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Tadbirkorlik faoliyatining jadal rivojlanishini ta'minlashga, xususiy mulkni har tomonlama himoya qilishga va ishbilarmonlik muhitini sifat jihatidan yaxshilashga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Farmoni, 2016 yil 5 oktyabr// Xalq so'zi, 2016 yil 6 oktyabr.
2. Abulqosimov Hasan Pirnazarovich O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmi // *Ekonomika i finansy (Uzbekistan)*. 2018. №1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/zbekistonda-kichik-biznes-va-hususiy-tadbirkorlikni-davlat-tomonidan-llab-uvvatlash-mehanizmi> (data obraшeniya: 22.04.2023).
3. Gronhaug, Kjell&Kvetastein, Olav. (1993). Distributional involvement in international strategic business units// *International Business Review*// Volume 2, Issue 1, 1993, Pages 1 14
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoev "Tadbirkorlik sub'ektlarini toifalarga ajratish mezonlari hamda soliq siyosati va soliq ma'muriyatchiligini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoni
5. [66-сон 09.02.2017. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Tadbirkorlik subyektlarini davlat ro'yxatidan o'tkazish va hisobga qo'yish tizimini takomillashtirish to'g'risida" 2016-yil 28-oktabrdagi PQ-2646-son qarorini amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida](#)
6. ["Qog'ozda boshqa, amalda boshqa" – AQSH O'zbekistonda nogironlarga yaratilgan sharoitlar haqida | Qalampir.uz](#)